

Tropi-teorija tropa

Janković, Ela

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:835024>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-07-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
ODSJEK ZA FILOZOFIJU

Ela Janković

TEORIJA TROPA

Završni rad

Akadska godina: 2018/2019.

Studij: Filozofija / Njemački jezik i književnost

Mentor: prof. dr. sc. Boran Berčić

Rijeka, rujan 2019.

Sažetak

Tema ovog završnog rada je teorija tropa, njeno stajalište i temelji od kojih polazi te rješenja koje nudi, a vezana su uz problem univerzalija i partikularija. Kako su to pitanja kojima se bavi metafizika, u uvodu ćemo ukratko objasniti čime se ona općenito bavi i zašto je upravo naša tema, tema metafizičkih rasprava. Nakon toga ćemo iznijeti bit problema vezan uz postojanje univerzalija i partikularija te realističku teoriju koju teoretičari tropa pokušavaju osporiti. U razradi slijedi stajalište i struktura teorije tropa. Prvo je predstavljena ideja teorije tropa u odnosu sa drugim nominalističkim teorijama, a onda i njena građa. Budući da su glavni izvori literature: djelo Michaela Louxa „Metafizika, Suvremeni uvod“ te djelo D.C Williamsa „On the Elements of Being I i II“, njihove teze i argumenti bit će osnovni potporanj ovog rada. Na kraju ću navesti opravdanja za njihovu teoriju, koja možemo naći i u drugim filozofskim pravcima, ali ona nemaju ulogu klasičnih opravdanja već više služe samo kako bi se proširila slika o teoriji tropa. Ključne riječi završnog rada: tropi, svojstva, dijelovi, konkretna pojedinačnost, apstrakcija, set, zbir, esencija i egzistencija

Sadržaj

Uvod	4
1 Kantovsko i realističko shvaćanje metafizike	4
1.1 Fenomen sličnosti atributa	5
2 Univerzalije	6
3 Teorija tropa	7
3.1 Williamsove tri lizalice	7
3.2 Osnovni načini povezivanja tropa	9
3.3 Esencija i egzistencija	11
4 Apstrakcija	12
4.1 Pogrešno tumačenje apstrakcije kao univerzalije	13
4.2 Postojanje tropa <i>in rerum natura</i>	14
5. John Bacon	17
6. Aksiomatizacija Willsonove teorije	19
6.1 Cjelina i dijelovi	20
Zaključak	23
Popis literature	25

Uvod

Tema ovog završnog rada je teorija tropa. U uvodu ću objasniti što je uopće predmet metafizike i koje su teorije zastupljene u aspektu atributa stvari. U razradi teme navest ću dva glavna stajališta u pogledu univerzalija i partikularija, a to su realizam i nominalizam te detaljnije objasniti teoriju tropa, treću formu nominalizma, varijantu koju ja smatram najzanimljivijom i u usporedbi s ostalima najuvjerljivijom.

1 Kantovsko i realističko shvaćanje metafizike

Na pitanje što je i čime se bavi metafizika možemo dobiti dva odgovora sa dva različita stajališta filozofije. Kantovsko shvaćanje metafizike govori da je to ocrtavanje našeg mišljenja o svijetu, jer je svijet sam po sebi za nas nedostižan. Za Kanta i filozofe fenomenologije je sve u glavi i ne postoji objektivna slika svijeta. Mnogi suvremeni filozofi i empiristi tvrde da je predmet metafizike isključivo opisivanje naše pojmovne strukture unutar granica naših misli. S druge strane, Aristotel i racionalisti opisuju metafiziku kao disciplinu koja se bavi bićem kao bićem. Prema njihovom stajalištu metafizika nam pomaže kako bismo odredili najopćenitije kategorije ili vrste pod koje spadaju stvari i relacije u koje ulaze stvari, ali isto tako i relacije u koje ulaze te najopćenitije vrste. Prema toj pretpostavci metafizičari nam daju mapu strukture svega što postoji. Za Aristotela je metafizika ujedno i disciplina koja se bavi prvim uzrocima, posebice Boga ili *Nepokrenutog Pokretača*¹, što se naizgled čini kao da su ta dva shvaćanja metafizike poprilično različita. Međutim, Aristotel predlaže da će disciplina o prvim uzrocima prepoznati prve uzroke stvari i obilježja tih stvari te tako počevši od njih dalje definirati druga obilježja istih. Stoga, kako je postojanje stvari primarno, znanost koja se bavi proučavanjem prvih uzroka će biti i znanost koja se bavi bićem kao bićem. Aristotelovsko shvaćanje metafizike i sporovi do kojih dolazi među pripadnicima tog istog stajališta jesu polazišne točke ovog seminarskog rada. Sporovi oko kategorija u smislu postojanja entiteta neke općenite vrste ili kategorije, kao što su *univerzalije*, dijeli filozofe tog područja na realiste i nominaliste. Postoje li entiteti određne vrste i mogu li se entiteti te vrste reducirati na druge, osnovnije kategorije? Ako

¹ Loux 2010:16

je to moguće, kako i na koji način je moguće? I ako je moguće da su neki entiteti instancirani na više konkretnih pojedinačnosti kako je onda istovremeno moguće da više konkretnih pojedinačnosti instancira taj entitet u jednom vremenu i prostoru?

1.1 Fenomen sličnosti atributa

Fenomen sličnosti i suglasnost oko atributa dodatno produbljuje raspravu između nominalista i realista. Realisti tvrde da su konkretne pojedinačnosti slične jer postoji „stvar“ koja im je zajednička i koju dijele, a koju nazivaju *univerzalijom*. Univerzalije, prema realistima, mogu biti instancirane na više predmeta u istom vremenu te obuhvaćaju svojstva koja neka konkretna pojedinačnost ima, relacije u koje ona ulazi i vrsti kojoj pripada. Nominalisti, s druge strane, poriču ovu teoriju i postojanje univerzalija. Nominalisti vjeruju u jednostavnost teorija te da je metafizika ta koja bi takve teorije trebala ispoljavati. Između dvije teorije koje imaju objašnjavačku ulogu, trebalo bi, prema nominalistima, odabrati onu jednostavniju. Vjeruju i da je moguće pružiti potpuno zadovoljavajuća razjašnjenja slaganja atributa, subjektivo-predikatnog diskursa i apstraktne referencije koja postavljaju samo pojedinačnost ili individuum.²

Razlikujemo četiri forme nominalizma : strogi nominalizam, metajezični nominalizam, teoriju tropa i fikcionalizam. Strogi nominalizam je najekstremnija verzija i tvrdi da su tvrdnje samo naoko o univerzalijama prikriven način iznošenja tvrdnji o partikularijama. Metajezični nominalizam pretpostavlja da su tvrdnje o univerzalijama zapravo tvrdnje o jezičnim izrazima, dok je fikcionalizam gledište da je govor o univerzalijama poput elementa u fikcijskoj priči koju kazujemo. Teorija tropa promiče postojanje svojstava , ali svojstva kao pojedinačnosti – svako svojstvo vezano uz samo jedan predmet. Pojedinačna svojstva – tropi su ono o čemu se misli kada kažemo da govorimo o univerzalijama. Teoretičari tropa žele obraniti svoju tezu o svojstvima koja ne ovise o nekoj univerzaliji te da je konkretna pojedinačnost sastavljena od različitih tropa (bundle theory) ili tropa koji se vežu na kostur partikularije.

² Loux 2010: 62

2 Univerzalije

Kako bi nas uvjerali da je njihova teorija održiva, realisti ističu fenomen subjektno predikatne rečenice i apstraktne referencije. Oni tvrde da univerzalije moraju biti referenti predikatnih izraza jer u suprotnom nema objašnjenja kako su subjektno-predikatne rečenice istinite. Objekte o kojima svakodnevno mislimo i razgovaramo možemo svrstati prema različitim kriterijima : prema obliku, boji, materiji, vrsti i slično. Sortirajući objekte prema obliku naišli bi primjerice na razne trokutaste, pravokutne i okrugle koji mogu biti crvene, zelene, plave ili neke druge boje. Grupirajući ih u vrste susrećemo se, između mnogih drugih, sa slonovima , brezama i amebama. Ovakve karakterizacije i podjele objekata jesu sastavni dio našeg iskustva svijeta. Okrugli, trokutasti i četvrtasti objekti su okrugli, trokutasti i četvrtasti neovisno o nama i nismo ih mi proizvoljno nazvali takvima. Objektivne sličnosti između konkretnih pojedinačnosti neupitno postoje, što poteže pitanje o tome kako ih objasniti?! Ako uzmemo sve crvene objekte možemo pretpostaviti da postoji nešto poput *crvenila* koje je osnova njihove sličnosti i koje obuhvaća svaki atribut *crveno* za svaku takvu pojedinačnost. Prema Platonu postoje određeni entiteti poput *crvenila*, a to su univerzalije, koji su instancirani na svim postojećim crvenim objektima i u kom svi crveni objekti uzimaju udjela te su stoga zvani prema njihovim imenima. Pa tako sve konkretne pojedinačnosti koje postaju dio *crvenila*, *ljepote*, *pravednosti* postaju crvene, lijepe i pravedne. Platon u svojoj knjizi nudi shemu po kojoj se može objasniti slaganje atributa. Za objekte „a...n“ koji se slažu u atributu, postoji stvar S i relacija R da svaki objekt „a...n“ stoji u relaciji R sa stvari S, a budući da svaki od tih objekata ima svojstvo da stoji u istoj relaciji R sa istom stvari S, iz toga proizlazi da se oni slažu u atributu odnosno u tom svojstvu. Slaganje u atributu temelji se na karakterizaciji ili kvaliteti koji su zajednički ili koje dijele slični objekti. Filozofi koji su se zauzeli i podupiru Platonovu teoriju nazivaju se, kako sam već gore navela, realisti. Protuargumente nude nam nominalisti, a u slijedećem poglavlju iznijet ćemo one argumente teoretičara tropa.

3 Teorija tropa

Teorija tropa je nominalistička teorija koja postulira postojanje svijeta u potpunosti ili djelomično sastavljenog od tropa. Slaganje stvari u atributu objašnjava se sličnošću tropa koje dvije u atributu slične konkretne pojedinačnosti posjeduju. Trop plavosti neba i trop plavosti mora na svojim plitkim dijelovima u potpunosti nalikuju jedan drugome, ali se numerički razlikuju. Percepcija i uzrokovanje reflektiraju postojanje tropa kao temeljne jedinice svijeta, jer plavu boju mora percipiramo upravo kao boju mora, a ne kao plavu boju općenito pa tako i težinu jabuke u ruci koju osjetimo kao težinu te jabuke, a ne težinu općenito. Teoretičari tropa su se podijelili u dvije skupine. S jedne strane neki teoretičari tropa smatraju da su konkretne pojedinačnosti sastavljene samo od tropa pa su partikularije zbir tropa, dok drugi smatraju da konkretnu partikulariju čine gola partikularija na koju se tropi nadovezuju. John Bacon u svojoj knjizi *Universals and property instances* iznosi pet različitih ontoloških pristupa metafizici:

- 1 Particularism: individuals, possible worlds basic; universals constructed
- 2 Universalism: universals, similarities (possible worlds) basic; individuals constructed
- 3 Substance- attribute view: individuals, universals basic; states of affairs, possible worlds constructed
- 4 Trope theory: tropes, metarelations basic, individuals, universals, possible worlds constructed
- 5 Substance-trope theory: individuals, tropes, likeness basic; universals possible worlds constructed (Bacon 1995:96)

D.C Williams je teoretičar tropa koji se opredjeljuje za treći pristup analizi partikularija i svojstava, a John Bacon za zadnji.

3.1 Williamsove tri lizalice

D.C. Williams u svom djelu „O elementima postojanja“ navodi primjer s tri lizalice koje slastičar ima u svojoj prodavaonici, a pravi ih tako što od jednog dobavljača nabavi štapiće i na njima oblikuje šećerne kuglice. Prva lizalica ima okruglu crvenu glavu s okusom pepermint, druga smeđu okruglu čokoladnu kuglicu, a na treći štapić stavio je kockastu šećernu masu crvene boje s okusom pepermint. Ove tri lizalice djelomično su slične i djelomično različite, a kada bismo došli do objašnjenja kako je to istodobno moguće mogli bismo, prema Williamsu dati strukturu svega u svijetu.

Tri lizalice iz primjera nalikuju jedna drugoj tako što dio jedne sliči dijelu druge i tako naizmjenično. Iako su sva tri štapića proizvedena kod istog dobavljača i na isti način te fizički u potpunosti nalikuju jedan drugome, oni su i dalje različiti štapići koji postoje svaki zasebno kao što je i svaka lizalica zasebna konkretna pojedinačnost. Kako bismo bolje razumjeli tumačenje, Williams je lizalicama dodijelio imena pa je tako prva lizalica dobila naziv *Harplem*, a štapić koji je njen sastavni dio *Paraplete* dok je drugu lizalicu nazvao *Boanrep* te njen štapić *Merrinel*. Dakle, pretpostavka je da su *Harplem* i *Paraplete* djelomično slične jer su *Boanrep* i *Merrinel* u potpunosti slični. Budući da se lizalice slažu i u obliku i u boji, imenovat ćemo i ta dva dijela lizalica, ali ne u smislu općenitih okruglih oblika i crvene boje već to određeno crveno obojenje lizalice i određeni slučaj i pojavljivanje okruglosti. Williams i u ovom sličaju maštovito dodjeljuje ime *Harlac* boji i *Hamis* obliku koji su obilježja prve lizalice *Hareplema* te *Bantic* i *Borcas* boji i obliku lizalice broj dva.

Heraplem i Bonarep su djelomično slični, ipak, ne potpuno jer su pojedini veliki dijelovi Paraplete i Merrinel (njihovi štapići) u potpunosti slični, ali jer su njihovi pojedini sitni dijelovi, Hamis i Borcas (njihovi oblici), u potpunosti slični- sve to bez predrasude o činjenici da je Hamis numerički toliko različit od Borcasa, s kojim je u potpunosti sličan, i od Harlaca, s kojim je spojen u Heraplemu, koliko je Harlac od Bantica s kojim nije ni sličan niti povezan i koliko je štapić Paraplete od štapića Merrinela i koliko je cijela lizalica, Heraplem, od cijelog Boanrepa.³(Williams 1953: 5)

³ Heraplem and Boanrep are partilly similar, then, not merely because the respective gross oarts Paraplete and Marrinel (their stics) are wholly similar. but also because the respective fine parts, Hamis and Borcas (their shapes). are wholly similar- all that without prejudice to the fact that Hamis is numerically as distinct from

Williams navodi da su Heraplem i Bonarep slični po obliku kao u smislu kada sin ima očev nos, vojnici nose istu uniformu i kada gore navedeni slastičar kaže da za sve svoje lizalice koristi identične štapiće od istog proizvođača. Oni, prema njemu, nemaju isti oblik u smislu kad dvoje djece imaju istog oca, dvije ulice koje se križaju imaju rupu na tom križanju ili kad dvojica dječaka nose jedno odijelo pa stoga ne mogu zajedno ići na ples.⁴ Nadalje možemo zaključiti kako su Heraplem i Bonarep, iako numerički različiti, ne samo u potpunosti slični u svojoj boji (Harlac i Hamis) nego i okusom.

Williams ističe da je na ovom primjeru bitno uočiti jednako priznanje *finih* ili *istančanih* dijelova, koji su *difuzni* i *permeabilni* kao što su stanovita boja ili trenutani oblik, uz već priznate *velike* dijelove, koji su *postojeći* i *individualni* dijelovi predmeta skupa stvari u svijetu, kao što su štapići.⁵ Činjenica da je neki dio sitniji ili difuzniji od drugoga pa je zato upitnije da taj dio postoji kao zaseban dio i ulazi u relaciju sličnosti sa ostalim takvim dijelovima, je isto kao da zbog činjenice što su miševi manji i mnogobrojniji od slonova, miševe smatramo manje realnima. Tako velike dijelove iz ovog primjera nazivamo konkretnim pojedinačnostima, a sitne apstraktnima. Pretpostavljajući da su *fini* ili *apstraktni* dijelovi osnovne jedinice ovog i bilo kojeg mogućeg svijeta, kao što to predlaže teorija tropa, one su temelj svega pa su tako ne samo stvarne već i jedine postojeće jedinice koje tvore zbilju. Svi ostali entiteti u ovom ili bilo kojem mogućem svijetu sastavljeni su od njih, a one se ne mogu reducirati na sastavne dijelove, jer ih nemaju. „Naši sitni dijelovi, su apstraktne konkretne pojedinačnosti“⁶ (Williams 1953: 7) , a te apstraktne konkretne pojedinačnosti su namjanje jedinice u svijetu.

Borcas, to which is wholly similar, and from Harlac, with which it is conjoined in Heraplem, as Harlac is from Bantic to which it is neither similar nor conjoined and as the stick Paraplete is from the stick Merrinel, and as the whole lollipop, Heraplem, is from the whole Boanrep.

⁴ Williams 1953, str. 5-6.

⁵ Williams 1953, str. 6 (u original tekstu „fine“ and „subtle“ i „diffuse“ or „permeant“ parts)

⁶ Our fine parts are abstract particulars.

3.2 Osnovni načini povezivanja tropa

Tropi su prema Williamsu partikularni entiteti, koji su ili apstraktni entiteti ili entiteti sastavljeni od jedne ili više konkretnih pojedinačnosti u kombinaciji s apstrakcijom. On to objašnjava na primjeru mačke, čiji rep, a ni ona sama po sebi ne čine trop, ali je smiješak mačke i sve što uz njega ulazi u taj događaj zbir tropa. Pa su tako njen smiješak, položaj njenih ušiju, položaj brkova, sjaj u očima i tračak svijetlosti koji ju obasjava u tom trenutku, tropi. Na ovom primjeru uočavamo osnovne načine na koje tropi mogu biti međusobno povezani, a to je prema lokaciji i prema sličnosti. Ako ova dva načina pokušamo kategorizirati, zamjećujemo da bismo ih mogli svrstati u dvije različite kategorije, dok nam se, s druge strane, i dalje čini da imaju slične temelje. Prema lokaciji možemo odrediti svaki trop sam po sebi, bez obzira na druge trope, jer je lokacija vanjsko obilježje, dok je sličnost unutarnje obilježje – ako uzmemo bilo koja dva slična tropa oni zahtijevaju zajedničko objašnjenje kako bismo utvrdili jesu li i po čemu su slični. Lokacija na koju se ovdje misli nije samo pozicija u fizičkom vremenu i prostoru, već bilo koje *pojavljivanje* koje možemo zamisliti u pogledu egzistencije. Ovdje se ne misli na mnogobrojne udaljenosti i smjerove koji su sastavni dio vremena i prostora. Williams predlaže da se lokacija tumači kao svojstvena interpretacija koja se odnosi na pripadanje nekoj stvari, na svojstvo koje je okarakteriziralo tu istu stvar. Svaki je mogući svijet, dakle, sastavljen od tropa koji ga sačinjavaju i njihovom povezanošću s obzirom na lokaciju i njihovu međusobnu sličnost. Relacije i sličnost omogućavaju sve moguće relacije između tropa, dok tropi pružaju uvjete za te relacije. Ne postoji unaprijed određeni broj relacija u koje tropi ulaze, a i same te relacije su tropi, čiji su tropi sastavni dijelovi. Svaki pojedini trop pripada onolikom broju setova ili zbirova koliko je mogućih načina kombiniranja tog tropa sa ostalim postojećim tropima. Nas će ponajviše zanimati tropi koji su *su prisutni (concurrent)* u vremenu i prostoru i pri tome tvore neku partikulariju te oni koji su *u detalj* slični, za koje kad se pojavljuju kažemo da su *identični*. Slijedimo li tu podjelu, Harlac je trop iz istog seta ili skupa u kojem se nalazi i trop okruglosti šećerne kuglice na štapiću u danom trenutku s kojim Harlac ulazi u relaciju suprisutnost, a prema sličnosti je Harlac dio seta ili skupa crvene boje u kojem se nalaze tropi iste te nijanse crvene. Da bi nam podjela bila jasnija, Willson naglašava razliku između jezičnih termina seta i skupa, odnosno zbira. Uzet ćemo primjer karata iz svakodnevnog života pa tako karte za belu i karte za poker pripadaju istom zbiru, a to su karte, a naziv karte je viši pojam pod koji ta oba seta pripadaju i stoga imaju slična obilježja. Ta dva seta, međutim, imaju različita obilježja koja su usko vezana uz svaki i svaki ima obilježje koje drugi nema, a to su simboli, koji su različiti za ta dva odvojena špila karata. Na ovom primjeru možemo doći do rješenja problema koje realisti nisu pretpostavili i uočiti zašto svijet ne treba dijeliti na konkretne pojedinačnosti i univerzalije.

Pod pretpostavkom da su oboje, i konkretne pojedinačnosti i apstrakcija, sastavljeni od tropa, oni više ne moraju biti dvije u potpunosti različite esencije i podpadati pod dva različita pojma jer tropi u ovom slučaju imaju ulogu karata iz našeg primjera. Činjenica da je Sokrat mudar, više se ne mora izražavati propozicijom „Sokrat oprimjeruje mudrost“ ili „mudrost je instanca Sokrata“ kao što su to realisti činili po uzoru na svoju teoriju : Univerzalija je esencija koja može biti instancirana na više konkretnih pojedinačnosti u jednakom vremenu i prostoru. Williamsovo rješenje je da činjenicu, da je Sokrat (S) mudar (P) ili u općem obliku S je P, možemo objasniti propozicijom da zbir sastavljen od tropa koji se pojavljuju u istom trenutku tj. zbir čiji su članovi suprisutni⁷ (Sokrat) sadrži trop koji je ujedno i član sličnog seta (mudrost). (Williams 1953: 11) Protuargument realističkoj tezi, da je Sokrat konkretna pojedinačnost na koju je mudrost instancirana, a mudrost apstraktna esencija koja može također biti instancirana i na Platona i Aristotela, je da je skup u kojem se nalaze konkretne pojedinačnosti Sokrat, Platon i Aristotel i sva ostala mudra bića i skup apstraktnih pojava njihove mudrosti, set tih dvaju skupova. Ovakvu podjelu na skupove i setove, teoretičari tropa smatraju jednostavnijom od one koju realisti zastupaju, a to je na partikularije i univerzalije.

3.3 Esencija i egzistencija

Tema egzistencije konkretnih pojedinačnosti i apstrakcija razdvojila je na jednu stranu one filozofe koji smatraju da su samo konkretne pojedinačnosti dio stvarnog svijeta odnosno ono što postoji, a da apstrakcije to ne mogu biti te na one koji ne daju prednost konkretnim pojedinačnostima nad apstrakcijama, jer nam naša percepcija to ne dopušta. Pronalazeći korijen problema u semantici i u ontologiji, Williams nudi argumente kako bi dokazao da postojanje apstrakcija nije ništa manje stvarno od postojanja konkretnih pojedinačnosti.

Budući da su događaji, procesi, stanja i slučajevi tropi, Williams se dotiče problematike kako objasniti *činjenice, stanja stvari i što je slučaj*. Marijina ljepota je trop, a to što je Marija lijepa je činjenica koja čini propoziciju „Marija je lijepa“ istinitom. Međutim, Williams se ograđuje od toga da stanje stvari stoji u odnosu sa svojom propozicijom kao što trop stoji sa konkretnom pojedinačnošću koju obilježava. Jedna od primjene teorije tropa je i ta koja se veže uz

⁷ Socrat is wise, or generically „a is φ means that the concurrence sum (Socrates) includes a trope which is a member of the similarity set (Wisdom).

geometrijske oblike za koje se smatralo da su ili Platonske univerzalije ili konkretne pojedinačnosti, ali prema stajalištu teoretičara tropa nisu ni jedno od navedenog. Za primjer uzmimo kocku – kockastost je apstraktna univerzalija, kockasti objekt je konkretna pojedinačnost, ali je kocka apstraktna pojedinačnost. Ako slijedimo primjer s kockom onda možemo reći da je i ženska figura trop pa kad se Marija brine o svojoj figuri i kompleksima, brine se o toj određenoj figuri i određenim kompleksima, a ne ženskim figurama i kompleksima općenito. Položaj njenih usana kada se nasmije, rupice na obrazima i sjaj u očima su tropi koji sačinjavaju ekspresiju njenog lica, koja je u svakom danom trenutku isto tako trop. Mnogi filozofi ne bi se složili da se površina lica može uklopiti u takav opis, ali teorija tropa ne dopušta *zone* između apstrakcije i konkretnih pojedinačnosti. Da bismo bolje razumjeli zašto, Williams započinje raspravu o tumačenju pojma apstrakcija i brkanja pojmova apstrakcija i univerzalija.

4 Apstrakcija

Za neke entitete često koristimo pojam apstraktno, dok oni to nikako ne mogu biti. Čovječanstvo, školstvo, nacija i kućanstvo svrstavamo u apstrakciju, dok su to cjeline sastavljene od konkretnih pojedinačnosti koje su raštrkane i iscjepkane. Kada bismo uzeli svakog čovjeka i izbrojali ili svakog učenika, profesora, sve škole i ostalo što čini školstvo, onda pojmovi čovječanstvo i školstvo prestaju biti apstraktni. Kako ne bismo činili tu pogrešku trebamo se osloniti na snagu dijalektike i razjasniti nejasnoće među pojmovima. Pogrešno shvaćanje apstrakcija kao univerzalija (konkretnih pojedinačnosti kao partikularija) te pogrešno shvaćanje onih koji vjeruju da apstrakcije (ili univerzalije) postoje kao konkretne pojedinačnosti (ili partikularije) možemo riješiti tvrdnjom da abstrakta postoji jednako kao i konkretna, ali ne kao njihova dopuna ili umjesto njih, nego da i abstrakta i konkretna postoje kao što postoji SAD sa svim svojim državama i okruzima (county).

The many meanings of „abstract“ which make it repulsive to the empirical temper of our age suggest that an abstractum is the product of some magical feat of mind, or the denizen of some remote immaterial eternity. (Williams, 1953: 15)

4.1 Pogrešno tumačenje apstrakcije kao univerzalije

Dvosmislenost riječi često vodi do pogreške u zaključivanju, ako ih stavimo u pogrešan kontekst. Apstrakcija, generalizacija i univerzalija, iako su različiti pojmovi skoro kao što su biti metodičarom i biti oženjen, čest su primjer pogreške jer su sinonimi u jeziku. Iznenadna pojava jedinstvene boli je zajednička svim ljudima pa se može shvatiti kao apstrakcija koja se pojavljuje više puta na različitim mjestima kod više ljudi, ali ona nije primjer apstrakcije u smislu koji nas zanima. Moramo razlikovati apstrakciju koja označava apstraktna svojstva i zbir suprisutnih tropa i onu koja oprimjeruje *univerzaliju* i pripada setu sličnih tropa. Takva podjela bila je neminovna da bi se mnoštvo postojećih entiteta, neograničen broj beskrajno kompleksnih stvari moglo klasificirati prema nekim obilježjima, ali ne u fundamentalne i jedinstvene kategorije već u dvije kategorije stvari izvedene iz jedinstva u množini. Mi smo analogno s tim odredili naše trope prema sličnosti – Sokratova mudrost iz seta sličnih tropa (mudrost karakteristična za određenu konkretnu pojedinačnost, a to je u ovom slučaju Sokrat) te Sokratova mudrost iz zbira tropa koji se pojavljuju i preklapaju u istom vremenu (označavajući sličan set tropa kojemu pripada). Neki filozofi ne priznaju postojanje apstraktnih entiteta pa ih izostavljaju iz svojih teorija, ali bez objašnjenja što znači da je neki entitet apstraktan.

One of them is the use of „abstract“ to mean transcending individual existence, as a universal, essence, or Platonic idea is supposed to transcend it. But even though this use of „abstract“ is probably as old as the world itself, I think it was in fact derived, by the natural mistake which we earlier noted, from the other aboriginal use, more literally in accord with the words Latin construction, which is virtually identical with our own. At its broadest the „true“ meaning of „abstract“ is *partial, incomplete, or fragmentary*, the trait of what is less than its including whole. (Williams 1953: 15)

4.2 Postojanje tropa *in rerum natura*

Mnogi filozofi tvrde da apstrakcija nije moguća *in rerum natura* - u svijetu stvari i prirode pa argumenti za postojanje tropa ne trebaju biti usmjereni na njihovo transcendentalno postojanje, nego postojanje tropa kao sastavnih dijelove stvarnih konkretnih pojedinačnosti. Prigovor teoriji tropa da postojanje tropa koji zajedno s ostalim suprisutnim tropima čine zbir, tj partikularije, ili set sa sebi sličnima je da ono što stvarno postoji mora biti ono što može postojati samo po sebi (*per se* i *in se*). Williams u svoju obranu navodi primjere gdje dijelovi ne mogu postojati sami po sebi, a mi ih ipak smatramo postojećima. Jedan od primjera je nemogućnost postojanja ljudskih osobina ili dijelova tijela bez samog čovjeka. Kada bismo uzeli ruku izvan konteksta u kojem znamo da pripada čovjeku, ta ruka više ne bi bila ruka. Slijedimo li naputak da ako nešto ne postoji samo po sebi, ono ne može postojati uopće, onda ni ljudska ruka, ni bilo koji dio ljudskog tijela ne može postojati. Drugi Williamsov argument je da nije uvijek moguće odvojiti dijelove od cjeline, jer kao što ne možemo odvojiti crvenilo naše lizalice ni okus mente tako ne možemo odvojiti ni dio rijeke Dunav. Ali u slučaju kada je rastavljanje cjeline na dijelove moguće, one konkretne pojedinačnosti koje možemo rastaviti na dijelove u trenutku kada smo te dijelove rastavili oni su numerički različiti od onoga što su bili kad su bili dio cjeline.

Za aktualne događaje koji utječu na postojanje zupčanik sata sada na stolu su toliko numerički različiti od onih koji su bili dok je vijak sata bio u satu zajedno sa ostalim prije deset minuta, koliko su različiti od onih koji bi nastali ako bismo za dva sata vratili zupčanik nazad u sat i od mog prsta ili od Jupitera.⁸

Logički se gledano zbir dijelova konkretnih pojedinačnosti temelji na kontinuiranim događajima i stanjima u kojima sudjeluju. Kako bi najbolje iznio svoju teoriju, Williams predlaže da gore navedene postojeće događaje i stanja u koje ulaze dijelovi neke cjeline naziva njihovim *segmentima ili dijelovima (parts)*, a *sastojcima ili sastavnim dijelovima (ingredients)* one fizičke dijelove partikularija. Zupčanik sata i štapić lizalice kao *sastojci* su očigledno povezani sa zupčanikom sata i štapićem lizalice kao *segmentima*. Kao što su mlijeko, jaja i sol kada ih se koristi za pravljenje tijesta odvojeni dijelovi tijela krave, kokoši i biljke, tako su i zupčanici sata

⁸ For the actual events on the table are numerically as distinct from those which comprise the wheel inside the watch ten minutes ago, or back inside the watch again two hours from now, as any of these is from my fingers or from Jupiter. (Williams 1953 : 178.str)

odvojeni od sata, ali ih se u tome trenutku ne gleda, kao na primjeru jaja i mlijeka, kao prijašnje dijelove, odnosno sastojke, navedenih životinja i biljke. Kad iz ovog kuta pogledamo na problem apstrakcije, jasno nam je da kada maramica za skupljanje boje poprimi zelenu boju čarapa u perilici nije ista boja kao što je bila dok je bila sastavni dio čarape. Pitanje koje preostaje je može li apstarkcija, primjerice oblik lizalice, postojati bez zahtjevana konteksta. Logično je zaključiti da sve što postoji, postoji u nekom kontekstu, jer mu upravo taj kontekst pruža uvjete za postojanje. Mi međutim, zaključujemo na temelju osjetila pomoću kojih dobivamo informacije iz vanjskog svijeta pa je najlakše prihvatiti postojanje onoga što svih naših pet osjetila mogu obuhvatiti. Kada razmišljamo o zvuku zavijanja vukova, otpadanju lišća s drveća i munji koja je udarila u drvo prvo stvaramo sliku u glavi, prisjećamo se već poznatih popratnih zvukova, koji bi mogli biti odgovarajući u tim situacijama, ali čak i mirisa jeseni, kiše i paljevine. Mi sasvim nesvjesno zamišljamo lišće žuto-smeđe boje, tmuran dan i vuka na mjesecini u polju ili planini, jer je to kontekst u kojemu nastaju navedeni događaji. Na prvu nam je sasvim lako zamisliti postojanje drveta i vuka bez boje, ako nam se postavi pitanje mogu li postojati konkretne pojedinačnosti same po sebi, ali što više razmišljamo o tome, shvatimo da nije samo boja ta koja čini vuka vukom i drvo drvetom, već i oblik, a ako nema boje i oblika, nekako se čini da to više nisu ni vuk ni drvo. Kada probamo odgovoriti na pitanje o postojanju apstrakcija poput boje i oblika, neovisno o konkretnim pojedinačnostima, opet ćemo stavirati ili neke nepravilne obrise na papiru ili obrise i boje već postojećih predmeta u nama poznatim stanjima. Argument da je jedino postojeće ono što postoji per se i in se, a to su partikularije, čini se ne ide u pilog ni realistima. Ni apstrakcija ni konkretna ne mogu postojati nezavisno od konteksta. Nadovezujući se na Williamsove dijelove i sastojke, staviti ćemo žuto-smeđi list u kontekst stanja sušenja i opadanja i isti taj list u hrpi otpalog žuto-smeđeg lišća na podu. Primjetili smo kako je naš list kao i na primjeru zupčanika u satu i van sata numerički različit, ovisno o kontekstu. I zupčanik i list i dalje postoje, ali ne u prvobitnom kontekstu. Svaki atom, svaki proces i svi čimbenici prisutni u stanju u kojem se nešto nalazi, određuju njegovo trenutno postojanje. Budući da su gore navedeni primjeri temeljeni na ljudskom opažanju, napomenimo da kontekst u kojem se nalaze postojeće esencije nije određen našim opažanjem njih u tim kontekstima. Posljednji primjer poslužiti će nam za objašnjenje apstrakcije u smislu apstrahiranja, koje je uslijed tog značenja pogrešno protumačeno u kontekstu koji je bitan za naš predmet rasprave. Naime, stavljanjem sastavnih dijelova stvari u određeni kontekst sa ciljem razvrstavanja stvari u kategorije ili rastavljanja istih na manje sastavne dijelove, konkretne ili apstraktne, mi radimo analizu ili razlikovanje istih. Analogno s tim je apstrakcija vrsta analize i razlikovanja pomoću koje dolazimo do apstraktnih pojedinačnosti. Iako analiza konkretnih pojedinačnosti i analiza

apstraktnih pojedinačnosti ima istu zadaću i isti cilj, analiza apstraktnih pojedinačnosti nailazi na mnoge kritike. Sve što je dovoljno veliko da se može primijetiti, mora se moći analizirati na manje dijelove. Došli smo do točke u kojoj naša teorija ostaje održiva, jer je jedina razlika između konkretni pojedinačnosti i apstrakcije ta što su prve sastavljene od *velikih(gross)* dijelova dok su druge sastavljene od *sitnih(fine)* dijelova.

It was the idealists again who were mainly responsible for the notion that what is not the complete reality is not completely real, so that the less an existent the less it exists. Yet even by this criterion, which has so little excuse, it is arguable that a big abstractum, such as the pattern of the solar system, might be more existent than a small concretum, such as one's finger nail. (Williams 1953: 183)

Kako se apstrakcija veže uz svojstva, a ne uz materiju, česta je pogreška u zaključivanju da apstrakta stoga nije stvarna. Tropi su, međutim, ono što određuje konkretnu pojedinačnost, jer su partikularje upravo od njih sastavljene, a sličnosti između partikularija možemo objasniti time što svaki trop koji je dio zbira tropa što čine neku partikulariju *predstavlja* set sebi sličnih apstrakcija .

5. John Bacon

Za razliku od D.C. Williamsa i ostalih teoretičara bundle teorije u kojoj su konkretne pojedinačnosti sastavljene od tropa koji suegzistiraju i samim time čine partikulariju stvarnom, a ti tropi se ne mogu rastaviti na manje dijelove već su oni elementarni dijelovi svih partikularija koje od njih nastaju, Bacon tvrdi da mora postojati nekakav kostur na koji se svi tropi nadovezuju. Kostur ili konstrukcija kakvu Bacon predlaže mora biti dio same partikularije, neovsan o bilo kojem tropu. Partikularija bi se prema toj teoriji sastojala od gole partikularije ili njene konstrukcije i od tropa koji se nadovezuju na kostur, davajući razna obilježja toj partikulariji. Kako tropi nebi bile monade koje slučajno koegzistiraju on uvodi način kako ih povezati, poznat pod nazivom bundle- chains.

Instead of being just a concurrence bundle, an individual will now be a whole set of *i*-bundles for $i=1,2,..$. As in general there is no upper bound on *i*, the set may be infinite. Such a set of bundles will be called bundle-chains. Each bundle in a chain is different facet of the individual, so to speak. (Bacon 1995: 44)

Prema Williamsu su dva tropa *suprisutna* (*concurrere*) kada se oba pojavljuju kao dijelovi iste konkretne pojedinačnosti. Bacon u svojoj knjizi govori kako je suprisutnost ekvivalentna relacija, jer se jedan trop koji je u relaciji suprisutnosti s drugim pojavljuje uvijek kada i drugi i obrnuto. Konkretne pojedinačnosti nisu sastavljene samo od pojedinačnih tropa već i od relacija u koje ulaze njihovi tropi sa sebi sličnim tropima s kojima su u setu, a prema relacijama sortiramo koji trop iz te relacije zauzima mjesto u *i*-bundle lancu neke konkretne pojedinačnosti. Različiti *i*-bundles zauzimaju svaki već unaprijed određeno mjesto u *bundle* lancu koji čini neku partikulariju, a alternativne opcije bi bile moguće i u slučaju da postoji neka viša esencija koja je zajednička svim tim tropima. Može se činiti da je ta viša esencija zapravo univerzalija, kakvu realisti predlažu, ali u ovom slučaju Bacon predlaže da svaki *i*-bundle sa sličnom esencijom bude predstavnik svog seta. Da je trop mudrosti predstavnik svoga seta, ali i jedini koji se uklapa u bundle lanac ostalih tropa koji sačinjavaju Sokrata. To opet nekako ukazuje na postojanje neke više esencije koju svaki od članova seta mora imati da bi bio njegovim dijelom. Instancijaciju te više esencije bismo prema Baconu onda mogli radije odrediti (*redefine*) kao relacije između predstavnika nekog seta tropa nego kao *bundles*.

In the monadic case, Socrates will have wisdom in world w just in case Socrates (the representative) concurs with some w trope that is like wisdom (an arbitrarily chosen wisdom trope). We can accordingly define monadic instantiation in w as $I(w|H)$ (the relative product of I -concurrence and likeness as left-confined to w). On this approach, then, both universals and individuals belong to our basic ontological category of tropes. Emancipated from their bundle-chains, individuals recoup their simplicity. (Bacon 1995: 46)

6. Aksiomatizacija Willsonove teorije

Da bi opravdao svoju teoriju, Williams ne pokušava stvoriti sliku svijeta utemeljenoj u ontologiji stvari ili se pozivajući na strukturu kozmosa i determinizam, već ističe mogućnosti i razlike koje nam teorija tropa nudi, a vezane su uz naše misli i percepciju stvari. Za svaku riječ, osjećaj, proces ili koncept možemo reći da prvo nastupaju kao apstraktne partikularije, a svaka određuje svoj set sličnih tropa. Koncept stvari nije ništa manje ili više apstraktan od osjećaja, jer jednako određuje i konkretnu pojedinačnost i apstraktnu univerzalije, a to je subjektivno. Čovjek neće ni jedno ni drugo nikada razumjeti *samo po sebi*, budući da ih ne može sagledati objektivno, van svoga uma. Ovime smo riješili ontološki problem tropa, jer ako i postoje konkretne pojedinačnosti neovisno od našeg uma, mi ih ne možemo spoznati takve. Problem postojanja konkretnih pojedinačnosti jednako je velik onda kao i problem postojanja tropa, odnosno apstraktnih partikularija. Pretpostavimo, s druge strane, da ako i postoje takve konkretne pojedinačnosti, one moraju biti satkane od tropa kao i naši konceptualni objekti, a nema nikakvih razloga zašto to nebi bilo logički ili ontološki moguće, da su naše impresije ili ideje kopija stvarnih konkretnih pojedinačnosti. Pojavljuje se, međutim, drugi problem. Ako je naša impresija čak i numerički jednaka stvarnoj konkretnoj pojedinačnosti, ne smiju postojati nikakve vremenski ili prostorno podudarne impresije u našem umu sa stanjima samih stvari. Kako bismo to odredili, moramo prvo odrediti radi li se o prostornoj ili vremenskoj točki zbivanja. Williams navodi različita stajališta, između ostalih i kartezijansko. Kartezijanska teorija tvrdi kako su tropi naše svijesti i tropi stvarnih konkretnih pojedinačnosti, iako i jedni i drugi apstraktne partikularije, značajno različite strukture i kvalitete. Stvaranje impresije je zatvoren proces povezan sa psihičkim procesima i nikako se ne može preklapati sa procesima u stvarnom objektu. Teorija tropa, dakle, napokon staje na kraj psihofizičkom dualizmu, a navodeći da ne postoji ništa transcendentno osim trenutno postojanih svojstava, uklapa se i u filozofiju pozitivizma i fenomenologije. S epistemološke strane nam probleme percepcije onemogućuje prikupljanje dokaza za postojanje tropa, ali jednako tako i za postojanje konkretnih pojedinačnosti. Kako nam trenutna dokaz, a to je percepcija, nudi višemogućnosti, Williams ga proglašava pseudo-problemom i prosljeđuje znanstvenicima koji su zaduženi za to područje. Budući da je teorija tropa srodna emirijske znanostima, u pogledu svojih namjera i postupaka, oslanjajući se na analizu konkretnih pojedinačnosti, tj. cjeline na dijelove od kojih se ta ista sastoji, njena je analiza stvarna i izravno dostupna za razliku od realističke podjele na univerzalije i partikularije. Za razliku od *objektivnog realizma*, teorija tropa nudi prihvatljivije

rješenje, jer ne uključuje entitete poput univerzalija, instancirane na više mjesta u jednom vremenu, čija spoznaja ljudskom umu ostaje zauvijek ne dostižna. Teorija tropa ima korijene još u Aristotelovom razdoblju djelovanja. Njegove su kategorije prve ukazivale na spoj partikularija i univerzalija kao dijelovima konkretnih pojedinačnosti, primjerice čovjeka, koji se zbog spoja tih dvaju entiteta u tom trenutku razlikuje od ostalih muškaraca. Povijest teorije tropa uključuje i Leibniza sa svojim monadama koje su svaka za sebe svijet u malom, ali i Lockeja kada govori o primanju ideja iz svijeta, od kojih su prve slike primarnih kvaliteta nekog objekta (npr. boja, miris), a druge su slike sekundarne kvalitete, kao što su subjektivna stanja objekta, koja se vežu uz prve pa su zato čovjeku dostupne - ostaju i dalje u obliku naše reprezentacije istih, jer su nama subjektivna stanja stvari nedostižna. Najsistematičnije pred-tropske teorije nalazimo kod Edmunda Husserla. Husserl u svom djelu "Logička istraživanja" iznosi svoju teoriju trenutaka, koji stoje za apstrakcije u svijetu u kombinaciji sa individualnim dijelovima, koji se esencijalno vežu uz te trenutke. Bolzano, G. F. Stout, R. Ingarden i Ivar Segelberg su još neki fenomenalisti koji su razlikovali substancije i attribute koji su za svaku posebno zakukuljeni i ne mogu biti zajednički dvijema substancijama istovremeno. Williamsovi nasljednici su Keith Campbell te John Bacon sa malo drugačijim pogledom na teoriju tropa. Mnogi filozofi gledaju na trope kao jedne od fundamentalnih kategorija, ali i kao energije - C. B. Martin, John Heil, G. Molnar i J. Lowe.

6.1 Cjelina i dijelovi

Za teoretičare tropa je osnovna jedinica stvari upravo trop pa tako neku cjelinu, odnosno konkretnu pojedinačnost, možemo, figurativno rečeno, rastaviti na sve trope od kojih je ona sastavljena. Ovakva analiza i rastavljanje na komponente nije intuitivno jasna kao na primjer kad su u pitanju stanja stvari i događaji, koje smo spomenuli gore na primjeru vijka sata ili mačijeg smiješka. Jasno nam je kako se neka konkretna pojedinačnost može rastaviti na svoje fizičke dijelove, dok ne dođemo do najmanjeg kojeg više ne možemo rastaviti, jer nam naša percepcija to potvrđuje. Ovakvo rastavljanje cjelina na komponente vezano je uz sadržaj samog objekta pa su to segmenti ili dijelovi konkretnih pojedinačnosti kao što ih je Williams nazvao, a kontekst u kojem se pojavljuje taj objekt i njegovi dijelovi su onda sastavni dijelovi tog konteksta. Zadnje objašnjenje ne veže sastavne dijelove uz prostor i lokaciju u fizičkom smislu, već uz beskonačan prostor svemira. Za nas su oba načina rastavljanja na dijelove bitna jer kada kažemo da se neka stvar sastoji od svojih svojstava ili da je neko svojstvo sadržano u drugome, mi mislimo na

rastavljanje kao u slučaju što se knjižnica sastoji od knjiga ili je da je prvašić sadržan u prvom danu odlaska u školu.

Kada kažemo da je analitička istina to da je Middlesex Country dio Massachusettsa ili da je cd-disk okrugao, mi mislimo i ovo: Massachusetts sadrži Middlesex County i „cd-diskovnost“ zapravo sadržava okruglost. Da bismo znali što znači „cd-disk“, i bili upoznati s nekim tropom veznim uz postojanje takvog cd-diska kakav je nama poznat, je znati da ima okrugao trop kao odgovarajuću komponentu i da će svaki drugi trop vezan uz cd-diskove, uključujući i sam cd-disk kao svoju konkretnu pojedinačnost, sadržavati okrugli trop. (Williams 1953: 189.str.)⁹

Ovdje se želi istaknuti da iako su ovdje dijelovi i komponente izvedivi iz cjeline kojoj pripadaju, nisu izvedivi u smislu da ovise o cjelini već je ta cjelina zbir svojih komponenata i dijelova. Dijelovi ne ovise o drugim dijelovima konkretne pojedinačnosti, a ni o drugim sastavnim dijelovima istog konteksta. A da cjelina ovisi o dijelovima je samo u tom smislu, kao što je gore navedeno, da je ona zbir svojih dijelova i sastavnih dijelova. Bitna razlika u usporedbi s realističkom teorijom u kojoj cjelina, jedna konkretna pojedinačnost, sadržava i ovisi o dijelu druge cijeline, univerzalije, je ta što u teoriji tropa, tropi nisu dijelovi univerzalije, već oni postoje kao temeljne jedinice i ne pripadaju nikakvoj većoj cjelini u tom smislu. Tropi ulaze u relacije sličnosti u setu sebi sličnih tropa i u relacije preklapanja sa tropima istog zbira, ali ne ovise o tim setovima ili zbirovima. Kako bismo zaključili teoriju tropa, Williams iznosi njenu prihvaćenost u sadašnjoj i klasičnoj filozofiji, ali ne toliko sa ciljem da ju opravda, već kako bi ju još malo pobliže objasnio. Glavna teza modernog empirizma je da se objekti sastoje od svojih svojstava ili da su objekti „klupko svojih karakteristika“ (Williams 1953:189). Ali se ovdje ne misli da se sastoji od univerzalnih svojstava ili pojava tih univerzalnih svojstava. Bitna razlika se pojavljuje kada su filozofi Strong i Carnap iznijeli da univerzalija može biti konkretna, jer dolazi do brkanja pojmova univerzalije i generalizacije. Uz njih su tu bili i H.W.B. Joseph i Heinrich Schmidt koji su prepoznali taj problem i fokusirali se na razlikovanje dviju riječi i njenih definicija. Još su prije Descartes i Spinoza, baveći se stanjima i esencijama, kao i Locke svojim idejama i stanjima koji zasigurno nisu konkretne pojedinačnosti, a oni sami su se protivili nazivati ih

⁹ When we say that it is an analytic truth that Middlesex County is part of Massachusetts contains Middlesex County or that discs are round, we mean this too: Massachusetts contains Middlesex County and a diskiness actually contains a roundness. To know what „disc“ means, and to be acquainted with one disk trope, is to know that it has a round trope as a proper component and that every other disk trope, and its including concretum will contain a round trope too.

univerzalijama, zapravo govorili o apstraktnim partikularijama. I neo-realisti svojim idealima o djelićima iskustva naginju više ka teoriji tropa nego teoriji univerzalija, a Santayana sa svojim esencijama, koje su određene vanjskim utjecajima i relacijama, također pripada u kategoriju teoretičara tropa. Najstarije ideje koje mogu biti povezane uz teoriju tropa dolaze pak od platonovih form, koje je dijelio na racionalne forme- esencije i na empiričke forme konkretnih pojedinačnosti. Na samom kraju svoga dijela Williams ističe kako je teorija tropa za svaki mogući svijet samo početak i kako je slijedeći korak proučavanje svih vrsta tropa od kojih se zapravo sastoje stvari u ovom svijetu.

Zaključak

Svojstva, a pod tim pojmom mislimo na sva moguća svojstva pojedine konkretne pojedinačnosti kao što su atributi, vrsta kojoj pripadaju, karakteristike i tipovi, su entiteti koji opisuju sve postojeće objekte u svakom mogućem svijetu. S obzirom da mnogi objekti imaju slična svojstva, primjerice boju, postavlja se pitanje kako je moguće da dvije numerički različite konkretne pojedinačnosti imaju isto svojstvo. Dije li one to svojstvo, koje je zapravo apstrakcija neovisna i zasebna u kojoj one imaju udjela ili je to samo prividno, kao što realisti dug niz svog djelovanja njeguju, reći će nam sa točke svoga stajališta teoretičari tropa. Za razliku od teoretičara nominalista, s kojima se definitivno slažu oko pitanja postojanja entiteta kao što su univerzalije, odbacuju priznati da su samo konkretne pojedinačnosti ono što je postojeće i ustupaju apstrakcijama dodatno mjesto u svojoj konstrukciji svijeta entiteta. Najvažnije za razlikovati je ovdje kakav oblik te apstrakcije imaju u teoriji tropa u usporedbi sa apstrakcijama, poznatim pod pojmom univerzalije, čije postojanje zastupaju realisti. Iako pojam apstrakcija ukazuje na nešto beskonačno ili na proces izdvajanja općeg i bitno zajedničkog iz više posebnih pojedinačnosti ili izdvajanje posebnog koje sadrži nešto bitno zajedničko, ali se oformljeno kao posebnost, razlikuje po nekim odredbama od općeg, pojam apstrakcija ima i značenje nečega što je djelomično, nepotpuno ili u fragmentima. Uz temu svojstava bi se prvobitno trebalo vezati zadnje navedeno značenje, a ne prva dva značenja te riječi, kako to mnogi čine. Karakterizirajući apstrakciju prema njenom značenju beskonačnosti i procesa poopćavanja na način na koji to rade realisti, vodi do pogreške u zaključivanju. Zanimajući treće značenje riječi apstrakcija, koje kazuje da je nešto djelomično i nepotpuno čini nam se plauzibilnim da je svojstvo entitet instanciran na više mjesta u jednom vremenu, a više konkretnih pojedinačnosti uzima udjela u njemu te zbog toga nalikuju jedna drugoj, kao što svaka zelena travka na livadi nalikuju drugoj. Međutim, ako malo dublje prokopamo, možemo si postaviti pitanje o postojanju samog svojstva neovisno o konkretnim partikularijama i kako je to uopće moguće? Prema nekim teoretičarima tropa tropi su apstraktne partikularije i njihovim vezanjem nastaje konkretna pojedinačnost (*bundle theory*). Tropi su na neki način svojstvo, a na neki način objekt, jer imaju karakteristike i svojstava i partikularija. Na pitanje je li zaista moguće da tropi jednim dijelom budu svojstva, a drugim partikularije ovisi o tome što netko misli da biti svojstvo znači, a što znači biti partikularija. Prema Williamsu tropi u slučaju kada sa drugim tropima stvaraju neku konkretnu pojedinačnost dolaze na vidjelo i postaju partikularija, dok prije tog trenutka u setu sa sebi sličnim tropima pripadaju apstraktumu. Sokratova mudrost pripada setu sličnih mudrosti, kao što

su primjerice Platonova, djedova, i tada je ta mudrost apstraktna, ali kada zajedno sa ostalim suprisutnim tropima kao što je Sokratov oblik tijela, pripada istom zbiru tropa, onda svi ti tropi čine partikulariju- Sokrata. S druge strane, John Bacon tvrdi da se partikularije sastoje od gole partikularije i tropa koji se na nju vežu. Obje verzije teorije tropa imaju zajedničko to da su nastojale izbjeći postojanje takve vrste entiteta kao što su univerzalije, ukazati na neodrživost teorije i ponuditi jednostavniju.

Popis literature

1. Loux, M. J. 2010. *Metafizika, Suvremeni uvod*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu – Hrvatski studiji
2. Bacon, J. 1995. *Universals and property instances: the alphabet of being*. Cambridge, Massachusetts: Basil Blackwell Inc.
3. Williams, D. C. (1953.). *On the Elements of Being I, II*. U: Philosophy Education Society Inc. *The Review of Methaphysics*, Vol. 7, No. 1, str.(2-22), No. 2.str (171-192).
URL: [http:// www.jstor.org/stable/20123366](http://www.jstor.org/stable/20123366)
4. The Metaphysics Research Lab, Center for the Study of Language and Information (CSLI), Stanford University. (2016)
URL: <https://plato.stanford.edu/entries/tropes/>